

CĂRTURARI DIN SECOLUL AL XVIII-LEA. EVLOGHIE DASCĂLUL ȘI NEAMUL SĂU

Lucian-Valeriu LEFTER

Abstract: Among the 18th. century's scholars, two teachers of the Princely School in Iași (Jassy) stand out: Evloghie and his son Gheorghe. As a teacher, the father taught his son Slavonic and the collaboration between the two of them was exemplary. A turning point was the period between 1757 and 1760, when they translated the five volumes of *The Lives of the Saints* for Putna Monastery, on the behest of Moldavia's Metropolitan, Saint Jacob of Putna.

The activity of the two teachers, as related to the Romanian historiography, is twofold important. Firstly, they stand out regarding their scholarly activity in the interest of the Romanian language, consisting in their teaching activity as well as in the translation of Slavonic and Greek liturgical texts. Secondly, their affiliation to the Bantaș family is important. Anița, the third wife of Constantin Cantemir, Prince of Moldavia between 1685 and 1693, belonged to this family which included also important scholars in Russian historiography, such as Nicolae Bantaș-Kamenski and his son, Dimitrie, whose coat of arms included the bison head, a reminder of their Moldavian origin.

New information related to the genealogical research of the Bantaș family is given by a document included in the collection of the Romanian Academy Library; this document reveals new facts, namely that Anița Bantaș, mother of brothers Antioh and Dimitrie Cantemir, rulers of Moldavia in different periods of time between 1693 and 1711, was buried in the churchyard in Tomești, a village located on Tutova valley, as we are to see hereinafter.

Keywords: 18th. century's scholars, Cantemir family, Bantăș-Kamenski family, Princes of Moldavia, Romanian historiography, the Romanian Academy Library.

Între cărturarii secolului al XVIII-lea¹, se remarcă doi dascăli ai Școlii Domnești din Iași: Evloghie și fiul său, Gheorghe. Din postura de dascăl, tatăl și-a inițiat fiul în cunoașterea limbii slavonești, colaborarea celor doi fiind exemplară. Un moment important l-a reprezentat traducerea celor cinci volume din *Viețile Sfinților* pentru Mănăstirea Putna, din porunca mitropolitului Moldovei, Sfântul Iacov Putneanul, între anii 1757 și 1760, precum, de pildă, ne arată însemnarea² de pe volumul lunii noiembrie: „S-au tălmăcit de Evloghie, dascăl domnesc, și s-au scris de Gheorghe, fiul său, însă cu toată osârdie și cheltuiala preosfințitului mitropolit chir Iacov”. Caligrafia celor doi cărturari fiind asemănătoare, caracterizarea unuia dintre ei de către un cărturar din alt secol, Gheorghe Ghibănescu, se potrivește amândurora, ca unii care erau scriitori „cu slovă mare și iscălitura ceteață”³.

Pentru istoriografia românească, importanța celor doi dascăli are o dublă semnificație. Mai întâi, ei se remarcă prin activitatea lor cărturărească în slujba limbii române, atât didactică cât și de traducători ai textelor liturgice slavonești și grecești. În al doilea rând, prin apartenența lor la familia Bantăș, din care provenea Anița, cea de-a treia soție a lui Constantin Cantemir, domn al Moldovei între anii 1685 și 1693. Din aceeași familie, îndeaproape înrudiți cu dascălul Evloghie, proveneau și cărturari de seamă ai istoriografiei ruse, Nicolae Bantăș-Kamenski și fiul său, Dimitrie, al căror blazon nobiliar păstrează amintirea originii lor moldovenești prin capul de bour.

Un document din colecția Bibliotecii Academiei Române, aduce informații noi pentru cercetarea genealogică a familiei Bantăș, dezvăluindu-ne un lucru care a fost doar intuit de cercetători, anume că Anița Bantăș, mama fraților Antioh și Dimitrie Cantemir, domni ai Moldovei în câteva răstimpuri, la

¹ La baza acestui studiu se află comunicările prezentate la Filiala Iași a Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române, *Cărturari români din secolul XVIII: Evloghie dascălul și neamul său*, la 22 octombrie 2002, și *Între Cantemir și Bantăș: înrudirile de la Murgești (Bereasa)*, la 11 martie 2003; activitatea cărturărească a lui Evloghie și a fiului său se regăsesc la Lucian-ValeriuLefter, *Evloghie dascălul și fiul său, Gheorghe, traducători și copişti pentru mănăstirea Putna*, în *AP*, III, 2007, 1, p. 87-108, motiv pentru care acest aspect va fi, aici, prezentat sintetic.

²Pentru însemnări, vezi Olimpia Mitric, *Cartea românească manuscrisă din nordul Moldovei*, prefață de Dan Horia Mazilu, București, 1998, p. 202-206.

³Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. I, Iași, 1906, p. 109-110, uneori, îi confunda pe cei doi cărturari, precizând despre Gheorghe Evloghie, iuzbașă, că este „cunoscut ca Evloghie dascal”, cel care scria „cu slova lui cea mare și ceteață”; idem, *Gheorghe Evloghie dascal*, în vol. *Traista cu vorbe (101 curiereliterare)*, Iași, 1906, p. 417. Ulterior, Sever Zotta atrăgea atenția că erau doi dascăli, Evloghie și fiul (*O mănăstire dispărută*, în „Revista societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău”, XV, 1924, p. 7).

cumpănă de veacuri, între anii 1693 și 1711, a fost înmormântată în biserica din Tomești, sat aflat pe valea Tutovei, după cum se va vedea în continuare.

Activitatea celor doi cărturari depășește patru decenii, potrivit însemnărilor lăsate pe traduceri documentelor slavonești, între anii 1747 și 1790. Colaborarea a început la 1755 și s-a sfârșit la 1772, cu moartea lui Evloghie. Dascăl la Școala slavonească, aflată între zidurile Mănăstirii Sfântul Sava din Iași, monahul Evloghie s-a remarcat atât prin bogata activitate de tălmăcire a vechilor urice slavonești, pentru cancelaria Divanului Domnesc, cât și prin cea de traducător și corector la tipografia Mitropoliei Moldovei, în vremea mitropoliților Iacov Putneanul și Gavril Calimachi. Evloghie cunoștea nu numai slavona, din care a tradus *Viețile Sfinților* împreună cu fiul său, a corectat lucrări precum *Alfavită suflătească*, la 1755, *Sinopsis, adică adunare de multe învățături*, la 1757, ci și greaca, în așa fel încât la corectura *Liturghiei*, apărută la 1759, a fost nevoit să caute corespondenți slavonești pentru anumiți termeni grecești care trebuiau traduși în română, deoarece „nu s-au putut acele cuvinte nici într-un chip a să tălmăci tocma dreptu după putere lor pre limba noastră”. Și alte lucrări au fost diortosite de Evloghie, precum *Evanghelia*, în 1762, sau *Molitvenicul*, în 1764, *Îndreptarea păcătosului*, în 1765, dar, mai cu seamă, *Psaltirea*, în 1766, la care a fost nu doar diortositor, ci și „tâlcuitoriu printre psalmi”⁴.

Cu excepția colaborării la traducerea *Vieților Sfinților*, activitatea lui Gheorghe Evloghie s-a concretizat ca traducător de acte, singur sau împreună cu tatăl său, ca diac al Divanului Domnesc, precum și ca dascăl al Școlii Domnești; iscălește în ambele calități. Ca descendent al vechilor neamuri boierești, căpătase rangul de iuzbașă, menit să-i confere privilegii. La rândul său, Gheorghe Evloghie a transmis cunoașterea slovelor fiicei sale, Catrina, trăitoare în satul Bereasa din ținutul Vasluiului, fapt încredințat de martori cu prilejul unui proces din anul 1833⁵, că are „știință de carti și de condeiu”, între care și fiul ei, Dumitrachi Căpățână, căci „de la tinereț(e) fiind învățată de părintii său, dascălul Ivloghi, și cu știință de condeiu, precum să urma în ace vremi la Școala

⁴Pentru informații despre activitatea tipografică a lui Evloghie, vezi Elena Chiaburu, *Evloghie monah dascălul – cărturar vestit la mijlocul secolului al XVIII-lea*, în „Țara Bârsei”, s. n., 2010, nr. 9, p. 48-50, cu precizarea că Evloghie nu a „semnat pe toate lucrările traduse și corectate cu atributul de monah, nu de dascăl” (*ibidem*, p. 48), ci doar pe unele, pentru că, de pildă, a iscălit *Viețile Sfinților* în ambele calități, de monah și de dascăl.

⁵Pentru detalii, vezi Lucian-Valeriu Lefter, *op. cit.*, p. 97-102.

Domnească, sârguit spre învățătura sa păr(ă) la măritat(ul) ei”. Nu era vorba despre bătrânul Evloghie, ci despre fiul acestuia, Gheorghe Evloghie. Iar satul Bereasa era locul de origine al familiei, în vechime numit Murgești, aflat spre obârșia văii Telejnei.

Aici, în cursul anului 1775, iuzbașa Gheorghe Evloghie, împreună cu rudele sale, Bantășeștii din Murgești, se aflau în proces cu preotul Alexandru Dodul și cu rudele acestuia, răzeșii din Glodeni, pentru că „moșia Murgeștii ce este pe pârăul Telejna, la ținutul Vasluiului, le este lor baștină, unde au și toată așezarea lor, case, livezi, viia și biserica și au stăpânit-o moșii și părinții lor”. În podul bisericii de lemn din Bereasa, Gheorghe Ghibănescu găsise vechi cărți de cult, printre care și o *Evangelhie* tradusă de Varlaam⁶, însă importanța acestui loc în istoria românească o vedea din perspectiva înrudirii lui Gheorghe Evloghie cu Dimitrie Cantemir, considerând că cea de-a treia soție a lui Constantin vodă Cantemir, Anița, ar fi fost fiica lui Toader Bantăș din Murgești, sat „zis azi Bereasa de la Vaslui”⁷, motiv pentru care între boierii plecați alături de Dimitrie Cantemir în Rusia, în urma luptei de la Stăniilești, din 1711, s-au aflat și verii săi Bantășești de la Murgești⁸. Sursa documentară a lui Gheorghe Ghibănescu poate fi regăsită în notele genealogice anexate la ediția bilingvă a lucrării lui Dimitrie Cantemir despre viața tatălui său, Constantin Cantemir, domn al Moldovei, publicată de Theophilus S. Bayer în rusă și în latină, în 1783, la Moscova, *Știri despre boierii și ofițerii moldoveni care au plecat în Rusia, în anul 1711, cu domnul Moldovei cneazul Dimitrie Constantinovici Cantemir*, al căror autor este Nicolae N. Bantăș-Kamenski, fiul lui Nicolae Bantăș de la Murgești; aici, se arată că cei doi frați erau fiii lui „Constantin Ursul sân Bantăș”, iar despre Ioan se menționează următoarele: „Ivan Constantinovici s-a născut în Iași, în anul 1705. La plecarea mamei sale în Rusia el a rămas la moșia sa, în județul Vaslui, unde, căsătorindu-se, a avut copii, iar apoi, rămânând văduv, a primit rasa monahală și a fost numit Evloghie, a murit în anul 1772, în Iași”⁹. Prin urmare, Ioan, fiul lui Constantin și

⁶*Evangelhiarul mitropolitului Varlaam (studiu istorico-literar)*, în „Arhiva”, XXX, 1923, nr. 3-4, p.256.

⁷*Gheorghe Evloghie dascal*, în vol. *Traista cu vorbe*, p. 444.

⁸*Cantemir și Bantăș*, în vol. *Traista cu vorbe*, p. 446. Între cei plecați în Rusia s-ar fi aflat și frații Nicolae și Ioan Bantăș, rămași și căsătoriți acolo cu rusoaice, cel dintâi având șapte copii, iar din Ioan, „care moare la Vaslui, în 1705, se trage cunoscutul călugăr Evloghie, mort în 1772 la Iași”, afirmație care a dat naștere unor confuzii genealogice semnalate de Sever Zotta, *op. cit.*, p. 9.

⁹*De vita et rebus gestis Constantini Cantemiri principis Moldaviae / История о жизни и делах Молдавского господаря князя Константина Кантемира* / Пер. и изд. Н. Н. Бантыш-Каменский, Москва, 1783, p. 381. Mulțumesc dlui Silviu Andrieș-Tabac, datorită căruia am consultat această lucrare, precum și dlui Mihail-

al Sofiei Bantăș a fost călugărit sub numele Evloghie, iar fiul acestuia, Gheorghe, i-a purtat numele, fiind uitată originea Bantășească a celor doi dascăli ai Școlii Domnești din Iași, după cum am arătat și altădată¹⁰. În spița genealogică a familiei Bantăș, autorul, nepot al lui Evloghie, precizează că erau și alte rude rămase în Moldova, precum frații Ana, Gheorghe și Ilie, fiii lui Dumitru Bantăș, nepoții lui „Frangorii” Bantăș¹¹, care „trăiesc în ținutul Vasluiului, la moșia lor, satul Murgești, aproape de gura râului Telejna”¹²; cu

Anatolii Ciobanu, care a susținut recent o comunicare despre această temă: *Un dosar prosopografic – notele lui N. N. Bantăș-Kamenski*, la Colocviul Național „Biografie-Prosopografie-Genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din antichitate până în prezent”, desfășurat la Iași, la 25 aprilie 2017.

Sever Zotta pare să fi cunoscut această lucrare doar din surse intermediare, la care se adaugă genealogia familiei Bantăș a cneazului Lobanov-Rostovski, intuind însă concluzia corectă despre acel Ioan Bantăș mort la Iași, în 1772, fiul lui Constantin, nepotul vornicului Ursul Bantăș: „Nu cumva este Evloghie dascălul? [...] Faptul că numele monahal Evloghie ar trebui să corespundă unui nume mirean cu inițiala E, n-ar avea în cazul nostru importanță, întrucât Gheorghe Evloghie iscălește odată Ihloghie, e citat odată Ivloghie, și deci s-ar putea că Ioan trecând la călugărie, poate însă în Rusia va fi luat întâi numele supt această formă grecizată, apoi în Moldova”. Tot în această genealogie, apare și un Gheorghe Bantăș, „director de școală în Moldova”, cu o fiică, Catrina, căsătorită cu vornicul Gavril Căpățână. Însă e vorba de Gheorghe Evloghie, dascălul, „și că din eroare a pus Lobanov pe Gheorghe ca nepot de frate, în loc de fiu al lui Ioan” (*op. cit.*, p.8).

¹⁰Atunci, urmând opiniile lui Sever Zotta, am considerat că ambii frați, Ioan și Nicolae, ar fi emigrat în Rusia, împreună cu mama lor, Sofia, și acolo Ioan ar fi putut deprinde cunoașterea limbii slavone, după care s-ar fi întors în Moldova, deoarece „puțina slavonă bisericească nu era suficientă pentru înțelegerea noimei vechilor pergamente” (*ibidem*, p. 8), ceea ce nu pare să se fi întâmplat. Rămâne însă întrebarea, de ce a plecat numai unul dintre frați și unde ar fi putut deprinde Evloghie buna cunoaștere a limbilor slavonă și greacă! În temeiul unor articole de popularizare, și nicidecum a unor surse documentare temeinice, Elena Chiaburu, în *op. cit.*, p. 44-45, consideră că Evloghie n-ar putea fi Ioan Bantăș. Precizez că nu doar cei „câțiva genealogiști”, ci toate sursele documentare cunoscute converg spre filiația enunțată.

¹¹Probabil, fiii preotului Dumitru, care era fiu al preotului Frangole Bantăș, menționat într-un zăpis din 1766, la Hilimonești, pe Rebricea (N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. VI, București, 1904, p. 164); la rândul său, Frangolea era fiul preotului Artenie Bantăș. Un Gheorghe Frangolea, preot la biserica din Bereasa, în 1809, ar putea fi urmaș al lui Frangolea Bantăș (Constantin N. Tomescu, *Știri catagrafice din Biserica Modovei la 1809*, în „Arhivele Basarabiei”, III, 1931, nr. 3, p. 201).

¹²*История о жизни ...*, p. 381.

precizarea, că satul Bereasa se află în partea opusă a văii, aproape de obârșia râului Telejna.

Gheorghe Ghibănescu are meritul incontestabil de a fi contribuit la cunoașterea istoriei și a culturii române, iar unele erori de care a dat dovadă sunt firești, în contextul în care, la acea vreme, cunoștea doar o parte a unui puzzle genealogic al familiilor Cantemir și Bantăș. Știa că primele mențiuni documentare despre neamul Bantășilor provin din ținutul Vasluiului, de pe valea Stavnicului. Aici, la Drăgușeni, locuia vornicul Nicoară Bantăș, în casa căruia au fost scrise trei zapise prin care a cumpărat părțile de ocină ale rudelor sale la 15 august 1586, 15 martie 1587 și 15 iulie 1592¹³. Printre martori, de fiecare dată s-a aflat și popa Andonie din Cheldești, sat care nu este cel de lângă Roman, de pe Moldova¹⁴, ci acela de lângă Murgești, de pe Telejna, al cărui nume a fost schimbat în Butucăria. Dar nu pare să fi avut cunoștință despre ramura Bantășilor de pe valea Bistriței, adusă la lumină printr-o cercetare genealogică mai amplă de către istoricul Ștefan S. Gorovei, dedicată Cantemireștilor¹⁵. Astfel că, „aceste două grupe de Bantășești, pe care-i găsim de o parte și de alta a Rebricei – unii pe Stavnic și alții pe Telejna și Sărata –, sunt urmașii unui vechi Bantăș, îndepărtați, prin căsătorii sau cumpărături, de la vechea vatră, care e, poate, aceeași și cu a Bantășilor de pe valea Bistriței”¹⁶. Din perspectiva acestei demonstrații genealogice, spița lui Nicolae Bantăș-Kamenski trebuie corectată, locul lui Toader Bantăș din Murgești, pe Telejna, fiind luat de Dumitrașco Bantăș din Costeni, pe Bistrița¹⁷, Anița lui Constantin Cantemir fiind fiica celui din urmă, respectiv nepoata lui Vasile Bantăș (†1639) și nepoată de frate pârcălabului de Neamț Constantin Bantăș (†1675)¹⁸.

Asupra locului înmormântării Aniței au fost formulate ipoteze care sugerează sudul Moldovei, la Ciorăști sau la Tomești; cea din urmă aparține lui Sever Zotta, care și-a întemeiat opinia pe informațiile genealogistului bârlădean Nicolae Docan. La rândul său, Ștefan S. Gorovei conchidea asupra necesității

¹³DRH, A. Moldova, vol. VIII, întocmit de Ioan Caproșu, București, 2014, nr. 132, p. 164; nr. 170, p. 204; nr. 575, p. 693.

¹⁴Ibidem, p. 755 (la *Indicele de nume*, identificat eronat cu Pildești, în comuna Cordun, județul Neamț).

¹⁵Ștefan S. Gorovei, *Cantemireștii. Eseu genealogic*, în RA, anul L, 1973, XXXV, nr. 3, p. 481-510; republicat în vol. *Dinastia Cantemireștilor. Secolele XVII-XVIII*, coordonator și redactor științific acad. Andrei Eșanu, Chișinău, 2008, p. 16-96.

¹⁶Ștefan S. Gorovei, *Cantemireștii. Eseu genealogic*, în *Dinastia Cantemireștilor...*, p. 38.

¹⁷Ibidem, p. 35.

¹⁸N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. Sec. XIV-XVII*, București, 1971, p. 342-343; Constantin Bantăș a fost pârcălab în anii 1656 și 1665.

unor „cercetări la fața locului [care] să aducă lumină în ambele cazuri, și poate chiar pietre funerare ar ieși la iveală cu acest prilej¹⁹”. Recent, istoricul Costin Clit a împlinit acest deziderat, realizând o cercetare la biserica din Tomești, în comuna Pogana, pe valea Tutovei. Nu s-a păstrat piatra funerară a Aniței Cantemir, în schimb a completat cercetarea cu descoperirea unui document din colecția Bibliotecii Academiei Române, precum hrisovul lui Scarlat Alexandru vodă Calimah, din 8 mai 1819, emis la rugămintea marelui spătar Ioan Jora, „unul din moștenitorii urmaș(i) din neamul domnilor hărăzitori a aceștii miluiri”²⁰, prin care era privilegiată biserica „Sfântul Nicolae” din satul Tomești, ținutul Tutovei. Astfel, „după hrisoavele vechi ce am văzut a ave(a) această bisărică, unul din let 7200 <1691-1692>, de la domnul Antiohie Costand(i)n v(oie)v(o)d, cuprinzător ca un preot, un diiacon și un țârcovnic de la această bisărică, **unde să află îngropată prestăvita Doamnă Anița, maica Domnii Sale** (subl. mea), să fie scutiți de toate dările vremii de atunce i de dajdea preoțască și de poclon, și de goștină, și de desătină, pentru bucatele ce vor ave(a), miluire care o ave(a) bisărica mai dinainte de la părintele Domnii sale, i alt hrisov din let 7209 (1700-1701) de la domnul Costand(i)n Duca v(oie)v(o)d și altul de la domnul Mihail Racoviță v(oie)v(o)d din let 7226 (1717-1718), întăritoare asupra aceștii miluiri”²¹. Din acest document, reiese că locul de odihnă al Aniței Bantăș, cea de-a treia soție a lui Constantin vodă Cantemir, mama domnilor Moldovei, Antioh și Dimitrie Cantemir, se află la Tomești, pe valea Tutovei, astfel că dilema enunțată de Ștefan S. Gorovei este lămurită pe jumătate și, probabil, locul de veci a celei de-a doua soții a lui Constantin Cantemir, Maria, numită și Bâia, din Ceucani sau Ciocani²², ar putea fi la Ciorăști, tot în ținutul Tutovei, acolo unde paharnicul Costandin Sion scria că a fost „îngropată doamna lui Cantemir”, la 1668, dar fără a-i menționa numele; Maria din Ciocani era nepoată de văr primar a lui Istrate vodă Dabija.

În ceea ce o privește pe Anisia, sora Aniței Bantăș, izvodul genealogic rusesc o arată căsătorită cu Artenie Bantăș din Murgești, la 1680, în vecinătatea

¹⁹Ștefan S. Gorovei, *Cantemireștii. Eseu genealogic*, în *Dinastia Cantemireștilor...*, p. 44, vezi notele 239-241, cu bibliografia problemei.

²⁰Asupra înrudirilor dintre Cantemir și Jora, vezi *ibidem*, p. 40-42.

²¹BAR, *Documente istorice*, DLXVI/44, original; hrisovul de la Antioh Cantemir, emis pentru biserica din Tomești, „pentru că e înmormântată acolo vrednica de pomenire Doamna Anița, mama Măriei sale”, apare și ca rezumat într-un opis grecesc, *Documente istorice*, DLXVI/43 (traducere de Florin Marinescu). Documente identificate și puse la dispoziție de dl Costin Clit, autorul unui studiu despre biserica din Tomești-Pogana, aflat în curs de publicare.

²²Pentru mai multe informații, vezi Ștefan S. Gorovei, *Cantemireștii. Eseu genealogic*, în *Dinastia Cantemireștilor...*, p. 25-29.

căruia se afla satul Vilnești, în care trăiau alți Bantăși, cu care se vor fi înrudit. Atât la Vilnești, cât și la Drăgușeni, Bantășii stăpâneau împreună cu Purceleștii²³, cu care se înrudeau în virtutea unor alianțe matrimoniale. La 6 noiembrie 1628²⁴, mănăstirea Bârnova achiziționează de la Andrei, fost armaș, părțile acestuia din satul Capotești, printre ele și cele pe care, la rândul său, le cumpărase de la fiii lui Toader Purcel, nepoți ai Greacăi, și de la Dumitru Bantăș, fiul Sofroniei, nepot al Greacăi; satele cumpărate de mănăstire au fost reconfirmate la 5 aprilie 1635²⁵. Și la Vilnești, ne reîntâlnim cu nepoții Greacăi; Dumitru Bantăș murise între timp, motiv pentru care sora sa, Palaghia, a vândut logofătului Racoviță Cehan partea fratelui ei din Vilnești, locul „unde au fosto prisaca Chiului”, la 8 septembrie 1630²⁶ (Chiul din Vilnești fiind în viață la 6 martie 1618²⁷), cumpărătură reconfirmată prin uric la 24 aprilie 1631²⁸, precum și la 15 decembrie 1632²⁹, când vinde și propria ei parte. Ulterior, moșia Vilnești se va numi Chioaia.

Așadar, Palaghia și Dumitru Bantăș, fiii vornicului Bantăș de la Drăgușeni³⁰, pe Stavnic, stăpâneau în virtutea unei moșteniri comune și la Vilnești, pe Telejna, lângă Murgești, unde, în aceeași vreme, trăia Iordache Bantăș, care, după un izvod al neamurilor din Murgești, de la 1831³¹, „au ținut pi Anița, fata lui Ionașcu”, cu care a avut pe Artenie și pe Gaftona. În continuare, se arată că Artenie „au făcut pi Frangole și pi muma dasca(lu)lui Ivloghi”, iar pe Gaftona „au ținut-o Vasili sîn Petre din Draxâni”. La rândul

²³Lui Sima Purcel, fiul Mariei, nepot popei Ion și lui Ivașcu Vina, la 27 februarie 1532, i s-a întărit stăpânirea în Vâneștii de pe Telejna (*DIR*, A. Moldova, XVI/1, București, 1953, p. 339-340). Pentru mai multe informații, vezi Mircea Ciubotaru, *De la Vilnești la Movila lui Burcel. Observații onomastice și istorice*, în *ArhGen*, I(VI), 1994, 1-2, p.143-148.

²⁴*DRH*, vol. XIX, întocmit de Haralambie Chirca, București, 1969, nr. 420, p. 572.

²⁵*Ibidem*, vol. XXIII, întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1996, nr. 85, p. 109.

²⁶*Ibidem*, vol. XX, întocmit de I. Caproșu și C. Burac, București, 2011, nr. 348, p. 362; aici, în document și la indici (*ibidem*, p. 762), numele prisăcii apare deformat, drept „Chiulici”.

²⁷*DIR*, XVII/4, București, 1956, nr. 298, p. 235.

²⁸*DRH*, vol. XX, nr. 505, p. 549.

²⁹*Ibidem*, vol. XXI, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1971, nr. 259, p.329.

³⁰*Ibidem*, vol. XXII, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu, L. Șimanschi, București, 1974, nr. 2, p. 5; act din 5 ianuarie 1634, în care se menționează și distrugerea unei case a vornicului Bantăș.

³¹ANR Iași, *Documente*, 418/152.

său, Petre din Draxeni luase în căsătorie pe Sofica, fiica³² sau nepoata³³ lui Ion Murgul din Murgești, după cum arată alt izvod de neamuri, care iarăși menționează pe Vasile care „au luat pe Gaftona, fata lui Iordachi Bantăș din Murgești”³⁴. În scrisoarea de învoială din 8 aprilie 1801, răzeșii Tulburești din Murgești se considerau descendenți din „Apostol Tulburi și din femeia lui, Sohiica”³⁵, care se judecase pentru dijmă cu preotul Artenie Bantăș. Porunca domnească, transmisă prin cartea lui Antioh vodă Cantemir din 27 februarie, a fost urmată de mărturia hotarnică din 16 martie 1700³⁶, fiind împărțite „doâ hlizi a preutului și doâ hlizi a Sohiicai, femeie lui Tulburi”, motiv de neînțelegeri pe tot cursul secolului următor. Pâslăreștii și Tulbureștii au acuzat pe Bântășești și Mihăilești, că partea de moșie vândută la 13 septembrie 1662 de Gavril și Pascal, fiii lui Grigore, nepoții lui Carpăn, către Pătrașcu din Glodeni, Grigoraș și fratele acestuia, Gheorghe, pentru 30 de zloți³⁷, care va reprezenta ulterior hliza neamului Dodesc, respectiv a șasea parte din moșie, ar fi fost din partea Bântășeștilor și, în consecință, împărțea de la 1700, efectuată de preotul Artenie Bantăș, ar fi fost injustă. Răzeșii s-au perindat prin judecăți pe parcursul secolului al XVIII-lea, până spre jumătatea celui următor, sfârșind procesul la 1838, prin hrisovul domnesc emis la 1840.

Un Artenie Bantăș, căpitan, apare la 1695³⁸, apoi ca fost căpitan de curteni, la 1699, „megieșul nostru”³⁹, martor la Râșcani, un personaj omonim fiind preotul Artenie Bantăș, în fața căruia s-a încheiat un zapis, la 12 decembrie 1716⁴⁰, pentru vânzarea unui „bătrân a lui Ionașcu den Râșcani” preotului Ursul și cumnatului acestuia, Petre Bantăș. Alături de preot au stat ca martori Neculai Bantăș, Sandu Văscan și alții. Artenie Bantăș avea părți de moșie la Șurănești, întâi ca diacon, la 1708⁴¹, apoi ca preot, la 1720⁴², probabil același cu cel amintit

³²ANR Iași, *Documente*, 425/131.

³³ANR Iași, *Divanul Domnesc*, dos. 13/1835, f. 48; în jalba din 9 noiembrie 1836 a răzeșilor Tulburești din Murgești, descendenți din „Sofiica, nepoata lui Ioan Murgul”, care împreună cu iconomul Damian, „curgătoriul din Neacșa Murgul”, se aflau în proces cu răzeșii Bantășești și Mihăilești.

³⁴ANR Iași, *Documente*, 425/131.

³⁵ANR Iași, *Documente*, 418/72; și aici, este menționat Vasile, feciorul lui Petre din Draxeni, care i-a fost ginere lui Iordachi Bantăș, răzeș din Murgești.

³⁶Vezi și ANR Iași, *Divanul Domnesc*, dos. 13/ 1835, f. 7^v, care cuprinde istoricul procesului, cu rezumatele tuturor documentelor.

³⁷*Ibidem*; vezi și ANR Iași, *Divanul de Apel al Țării de Jos*, dos. 294/1837, f. 105^v.

³⁸N. Iorga, *op. cit.*, p. 146.

³⁹ANR Iași, *Documente*, 418/19.

⁴⁰ANR Iași, *Documente*, 418/18.

⁴¹Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. VIII, Iași, 1914, p. 187.

într-o mărturie ulterioară, din 20 august 1745⁴³, când Ștefan Ardarie lăsa o mărturie fiului său, Ion, arătând cum s-a pierdut uricul Cârleștilor (sat dispărut, situat lângă Râșcani). Ardăreștii, cinci frați, au rămas orfani de mama lor, Maria Moșulețoiaia, și au fost crescuți de moașa Dumitra, care pierduse uricul „din desagi în casa Giurgii din Zlătărești”. Însă „într-aceia vreme s-au aflat uricul în mâna lui Artenie Bantăș. Și Ștefan Romila, fiind gineri de nepoată Dumitrii, au apucat pe Artenie Bantăș pentru uric să i-l de(ie) și s-au tras de pieptu la giudecată”. Uricul ajunge în mâna lui Toader Perși, care a chemat hotarnici de la Iași restabilind hotarele Cârleștilor.

După cum Artenie era un nume utilizat în familia Bantăș, așa și cel de Sofia, care revine fiicei lui Artenie Bantăș, menționată în izvodul genealogic rusec, Sofia (1680-1764), căsătorită cu Constantin, care ar fi fost tot un Bantăș, puțin probabil, cu care a avut doi fii, Ioan, călugărit Evloghie (1705-1772) și Nicolae (1709-1739), cel din urmă plecând în Rusia cu mama sa, la 1717⁴⁴, unde, mai târziu, s-a căsătorit cu Ana Zertis-Kamenski, cu care l-a avut pe Nicolae Bantăș-Kamenski (1737-1814), istoric și arhivist, autorul izvodului genealogic din 1783, despre boierii moldoveni plecați în Rusia cu Dimitrie Cantemir, printre care se aflau chiar membrii familiei sale.

Și Nicolae se regăsește ca nume în această familie, în afara celui plecat în Rusia, potrivit unei spițe a familiei „Bontăș” din 1825, un alt Nicolae Bantăș trăia în Moldova, fiu al lui Artenie Bantăș, având pe unul dintre fii numit Mateiaș⁴⁵, același cu „neguțătorul” Matei Bantăș din Iași, întărit prin hrisovul din 12 iunie 1768⁴⁶ ca proprietar în opt sate și părți de sate, aflate pe Rebricea și

⁴²*Ibidem*, p. 193.

⁴³ANR Iași, *Documente*, 418/25.

⁴⁴*История о жизни ...*, p. 381; vezi și *Общий гербовник дворянских родов Всероссийской империи*, t. IV, 1799, nr. 138, cu descrierea stemei familiei Bantăș-Kamenski: scut împărțit orizontal în două; în partea superioară, în dreapta, pe câmp roșu, se află un călăreț în mișcare spre dreapta; în stânga, pe câmp de aur, un cap de bour negru. În partea inferioară a scutului este reprezentat un vultur monocefal care iese dintr-un scut roșu înjumătățit, împodobit cu trei diamante. Călărețul provine din vechea stemă a familiei Bantăș, bourul indică originea moldovenească, iar vulturul cu cele trei diamante provine din stema poloneză a familiei Kamenski.

⁴⁵În spița de neam a familiei Bontăș din 1825, în „Teodor Codrescu”, III, 1934, nr. 11, p. 175; astfel, acest Nicolae Bantăș ar fi unchiul fraților Ioan/Evloghie și Nicolae Bantăș, cel plecat în Rusia, iar Grozava ar putea fi alt nume al Anisieii Bantăș, sora Aniței Cantemir.

⁴⁶ANR Iași, *Documente*, 418/33; scrisoare pentru procesul cu Ioan Adamachi, păstrată fără partea finală, în care este prezentată copia hrisovului din 1768, însoțită de întrebări care par să fie ale nurorii lui Iordache Bantăș: „să întrebî pi bunică-tău cum s-au împărțit întri bunică-tău și întri moș Costandin, fiind dumnelor numai doi frați”, care au avut și o soră, „ace mai mică, Zoița, soacra lui Adamachi, ci au avut zăstre casăle și

la obârșia Telejnei: Stoienești și Costance (într-un hotar), Crăciunești, Draxeni, Bunești, Hilimonești, Râșcani și Cârlești, astfel că cei doi fii ai săi, Iordache și Constantin, stăpâneau părți de moșie la Râșcani, partea lui Iordachi Bantăș devenind zestre a ginerei acestuia, Ene Gheorghiu, care a justificat dreptul de proprietate prin filiația cu „protosocrul” său, Matei Bantăș, în procesul cu „Catrina izbășoai(a), fiica dascalului Gheorghii Evloghii”, la 1827⁴⁷.

Una dintre principalele consecințe ale îndelungatelor judecăți ale răzeșilor constă în păstrarea memoriei locului, toate documentele de proprietate fiind scoase de sub grinda casei sau din lada de zestre, spre a fi copiate pentru dosarul procesului, fiind salvate astfel de la distrugere. Reconstituirea istoriei locurilor și a oamenilor, care le-au stăpânit, este posibilă, de cele mai multe ori, tocmai datorită vechilor procese funciare răzășești. Astfel s-au păstrat copiile unor urice, precum cel din 12 ianuarie 1495, din care aflăm că un nume, precum Bantăș, poate fi întâlnit încă din vremea lui Ștefan cel Mare, când Foça, Berehoiu și Bantăș au fost întăriți ca stăpâni asupra unui „loc de pustii la fundul Covurluiului, cu apă între Rădești și între Voinești”, pentru ca să-și întemeieze sat⁴⁸.

În ceea ce privește satele Vilnești și Murgești, numele acestora poartă amintirea vechilor stăpâni Ivașcu Vilna și Murgu, alături de care se afla satul lui Cheldu, numit Cheldești/Childești⁴⁹. Începutul acestora ne este dezvăluit de zapise aduse ca dovezi la judecățile răzășești din secolul al XIX-lea, consfințite prin hrisovul emis de Mihail Sturdza la 24 februarie 1840⁵⁰, în care găsim descrierea așezării Bantășilor: „această moșii Murgeștii să află aproape di fundul Telejniei pi de-amândouă părțili a pâraului Telejna și [...] să găsaști din vechi împărțită în șasă hliză”, despărțite prin pietre, „din care patru hliză sânt la câmpu loc slobod fără niciun fel de așazari pi dânsul. Din sus, numai pi o hliză,

locurile din Ești, nefiind împărțită la acești moșii”; astfel că – se întreba –, cu ce drept stăpânea Adămachi în acele moșii, căci „să cadă a ave socrul meu, dumnealui cuconul Iordachi Bantăș, pi giuământati și pe giuământati dumnealui răposatul Costandin Bantăș”. De asemenea, destinatarul scrisorii trebuia, în mod deosebit, să întrebe pe Iordache Bantăș și despre Râșcani, când s-a împărțit între cei doi frați, înainte sau după primirea zestrei ei! Adamachi ar fi „lărgit” hotarele Draxenilor în dauna celor ale Râșcanilor, pe care le-ar fi „strâmbătățind”.

⁴⁷ANR Iași, *Documente*, 418/128; pentru informații despre acest proces, vezi Lucian-Valeriu Lefter, *op. cit.*, p. 97.

⁴⁸*DRH*, vol. III, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1980, nr. 159, p. 294.

⁴⁹Redenumit Butucăria din secolul al XVIII-lea, existent și astăzi, în comuna Zăpodeni.

⁵⁰ANR Iași, *Judecătoria ținutului Iași*, tr. 1349, op. 1501, dos. 609, f. 134-138.

ace ci esti la marginea din gios a moșâi, alătura cu moșia Childești, să vedi o mică curătură în cari sânt câț(i)va butuci di vii și câțiva copăcei di perj, însă stricați și părginiți. Iară pe celalanti doă hliză ci sânt la margine ce din sus a moșâi, adică pe lângă moșâie Glodenii, să află satul ci să poreclești acum Bereasa, pi cari sânt toati așzările lor casă, livezi bătrâni, vii și altili. Cu lămurită îndeosăbiri, căci pi o hliză ace din marginea moșii ci esti pi lângă satul Glodenii sânt numai sânguri așzările neamului Bântășăscu și Mihăilescu, iară ce al doile hliză, pe din gios, alătura ce cea dintăiu este cuprinsă de așzările Tulbureștilor și Pâslăreștilor, neavând niciun fel de amestec unii cu alții”. Așadar, „fără nicio amestecari aflându-să statorniciți neamuri Tulburescu și Pâslărescu pi una din aceli doî hliză, pi cari esti sat, și neamu Bântășăscu și Mihăilescu pi cealantă hliză”. La 29 martie 1840⁵¹, isprăvnicia ținutului Vaslui a emis raportul prin care ducea la îndeplinire hrisovul de mai sus, „mergând la fața locului, undi în ființa îmbilor părți di răzăși am umblat pi chiar fața cuprinsului acelui loc”. Se reiterau spusele hrisovului, potrivit căruia „din aceli pominiti șasă hliză patru sânt câmpu și pi doî esti sâliște satului ci acum i să zăci Bere(a)sa, adică pi hliza din sus dispre hotarul Glodenilor sânt așzările rămașilor din judecată Bântășăști și Mihăilești și pi cealantă hlizi, ci esti alătura cu aceasta pi din gios, sânt așzările câștigătorilor hrisovului, Tulburești și Pâslărești, iar di acolo tot în gios până în hotarul Childeștilor sânt aceli patru hlizi di câmpu”. Printre hlize „s-au tras și o brazdă dispărțitoari spre cunoștința stăpânirii” de către însuși privighetorul ocolului, care făcea parte dintre cei „rămași din judecată”.

Începuturile așezării le regăsim într-un uric din 5 aprilie 1442, asupra căruia planau incertitudini. Un rezumat al acestuia a fost publicat în colecția națională de documente cu datare eronată, decalată cu un deceniu, la 5 aprilie 1432⁵², astfel: „Hrisovul domnului Ilieș voievod, prin care miluiește pre Ivașcu Velna Murgul cu Murgeștii, sat întreg în trei hotară, Childina și Negrileştii”, păstrat sub această această formă în anaforaua din 14 aprilie 1838⁵³, datat 6908 (1400) și redatat, tot greșit, la 1432. Anaforaua prezintă judecata neamurilor răzășești din Murgești, prilej cu care, în raportul isprăvniciei din 23 iulie 1835⁵⁴, se menționează existența unui „hrisov din let 6908<1400> apr(ilie) 5 de la fost domni Ilieș și Ștefan voi(e)vozi, cuprinzători pentru un capăt din moșia aceasta Murgeștii ci să numești Fântâna Sărată și Velna”. Asupra erorii de datare a atras

⁵¹ANR Iași, *Divanul Domnesc*, dos. 176/1841, f. 13^r-14^r.

⁵²DRH, vol. I, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, doc. 111, p. 162.

⁵³ANR Iași, *Anaforale*, nr. 29, f. 160^r.

⁵⁴ANR Iași, *Divanul Domnesc*, dos. 13/ 1835, f. 7^v.

atenția și profesorul Mircea Ciubotaru⁵⁵, însă confuzia⁵⁶ persistă și în lectura documentului, unde sintagma „sat întreg în trei hotară” trebuie recitată ca „sat întreg întri hotară”.

În jurnalul Divanului de Apel al Țării de Jos, din 9 martie 1837⁵⁷, a fost cercetat uricul din 5 aprilie 6908 (1400), al „domnului Iiaș v(oi)v(o)d, prin care miluiește pe Ivașcu Verna Murgul cu Murgeștii sat întreg întri hotară, Childina și Negrileștii”, care „după luare aminte ce s-au făcut aice în divan acestui ispisoc s-au văzut că el este din let 6950 (1442) apr(ilie) 5 cuprinzător așa: că întâmplându-să o moarte de om din gios de Negrilești, în pârâul ce merge din Negrilești la Fântâna Sărată, întri hotarale Negrileștilor, între hotarul Murgului și între hotarul Cheldului și între hotarul Ivașcului Vilna, și acest sat Negrileștii și Murgu și Cheldu s-au ferit de acel loc și hotar, iar Ivașcu Vilna au plătit întâmplata în acel locu moarte de om, între acele hotară, drept 115 zloți tătăraști; de aceea, Domniia Sa au dat și au întărit numitului Ivașcu Vilna ace parti și hotar ca să fii lui ocină în veci”. Mai mult, la 1839⁵⁸ răzeșii știaau că „pârâul Negrileștilor și Fântâna Sărată de cari pomenești acest ispisoc și astăzi să găsească în ființă cu osăbit numi di Chioaie, aflătoari în stăpânire boierilor Rosătești”.

În vremea lui Ștefan cel Mare, satul Murgești era stăpânit de cei doi fii ai lui Murgu, Jurj și Oană⁵⁹, pentru ca ulterior, în vremea lui Petru Rareș, la 24 martie 1531⁶⁰, satul Murgești să fie confirmat în stăpânirea lui Isac Murgu și a rudelor sale, fiii și nepoții lui Oană Murgu, și a fraților Toma, Ignat și Maria, fiii lui Jurj Murgu. Fiecare dintre cei doi fii ai lui Murgu au avut câte trei urmași, respectiv cei șase bătrâni ai satului din care descind răzeșii secolelor XVIII-XIX, printre care se numără și familia de cărturari români, Evloghie dascălul, cu fiul său, Gheorghe Evloghie, dar și cu nepoata sa, Catrina, cea cu știință de carte și de condei transmisă vreme de trei generații, fapt deosebit de rar pentru vremurile de atunci, motiv pentru care o cercetare genealogică asupra acestei familii este cât

⁵⁵Mircea Ciubotaru, *op. cit.*, p. 143; vezi și *Catalog de documente din Arhivele Statului Iași. Moldova*, vol. I, întocmit de Virginia Isac, București, 1989, nr. 97, p. 54, cu trimiteri arhivistice și bibliografice.

⁵⁶Eroarea provine din citirea cifrei zecilor din alfabetul chirilic, 50, adică N, drept 8, adică H, fiind astfel confundat 6950 cu 6908.

⁵⁷ANR Iași, *Divanul de Apel al Țării de Jos*, dos. 294/1837, f. 104-108.

⁵⁸ANR Iași, *Divanul Domnesc*, dos. 13/ 1835, f. 50^v.

⁵⁹Oană Murgu apare menționat și ca stăpân al satului Cârjani, pe Sărata, din care vinde jumătate, la 7 octombrie 1487, lui Toma Prigorcea, devenind satul Prigorcenii de mai tâziu, astăzi dispărut (*DRH*, vol. II, întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, nr. 11, p.18)

⁶⁰*DIR*, XVI/1, nr. 302, p. 336.

se poate de necesară. Și aceasta cu atât mai mult cu cât acești modești cărturari, cu origini vechi într-un sat vasluian, se înrudeau cu unii dintre cărturarii adoptați de istoriografia rusească, Nicolae Bantăș-Kamenski și fiul său, Dimitrie, cu rudele lor, Dimitrie Cantemir și Antioh, fiul său. O vreme, amintirea lor s-a păstrat vie în sufletele rudelor trăitoare pe meleagurile ținutului Vaslui. Dintre cei care, poate, își mai aminteau de verii pribegi, va fi fost și Costandin Bantăș⁶¹, așezat ruțaș din 1793, care trăia neputincios și sărac la Bereasa, spre bătrânețe, la 1820. Și, poate, și Lupu Bantăș⁶², vornic de poartă, trăitor în prima parte a secolului al XIX-lea, la Mircești, lângă Șurănești, primind la 1805 carte de scutire pentru „toati bucatele ci are și vinul și liudi, adiveritoari că esti neam de boierânaș”, aflat în viață la 1831⁶³.

După trecerea unei generații, amintirea pribegilor, încet-încet, a pierit.

ANEXĂ

1819 mai 8. *Scarlat Alexandru Calimah, domn al Țării Moldovei, miluiește biserica cu hramul Sfântul Nicolae din satul Tomești, ținutul Tutovei, pentru că acolo era înmormântată Anița, mama lui Antioh vodă Cantemir.*

Cu mila lui Dumn(e)z(ă)u, Io Scarlat Alexandru Calimah v(oi)e v(o)d, domn Țării Moldavvii.

Să face știre cu acest hrisov al Domnii Mele pentru Sfânta bisărică din Tomești, de la țin(u)t(ul) Tutovii, unde să prăznu(i)ește hramul Sfântului Marelui Ierarh Nicolae, că după hrisoavele vechi ce am văzut a ave(a) această bisărică, unul din let 7200 <1691-1692>, de la domnul Antiohie Costand(i)n v(oi)e v(o)d, cuprinzător ca un preot, un diiacon și un ȧrcovnic de la această bisărică unde să află îngropată prestăvita Doamnă Anița, maica Domniei Sale, să fie scutiți de toate dările vremii de atunce i de dajdea preoțască, și de poclon, și de goștină, și de desătină pentru bucatele ce vor ave(a), miluire care o ave(a) bisărica mai dinnainte de la părintele domnii sale i alt hrisov din let 7209 <1700-1701> de la domnul Costand(i)n Duca v(oi)e v(o)d și altul de la domnul Mihail Racoviță v(oi)e v(o)d din let 7226 <1717-1718>, întăritoare asupra aceștii miluiri. Și după rugătoarea cerire ce ni-au făcut cătră acesta al nostru ci(n)st(it) și credincios bo(i)er dumis(ale) Ioan Jora biv vel spat(ar), unul din moștenitorii urmaș(i) din neamul domnilor hărăzitori a aceștii miluiri, ca spre nepierdere a pomenirii acelor fericiți domni să să înnoiască iarăș(i) acea miluire cătră numita bisărică, socotind Domnie(a) Mea și cu cale găsând cerirea ce ni-au făcut nu ni-am apărat de a arăta și

⁶¹*Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). IX. Ținutul Vasluiului, Partea 1 (1820), volum editat de Mircea Ciubotaru și Lucian-Valeriu Lefter, Iași, 2016, p. 410 și 444.*

⁶²*Ibidem*, p. 317 și 355.

⁶³ANR Iași, *Vistieria Moldovei*, dos. 200/1831, f. 91^v.

toată osârdie noastră cea de-a pururea gata cătră asămine lucrări de creștinească datorie.

Drept aceia, prin acest al nostru domnesc hrisov, în urmarea cuprinderii hrisoavelor vechi de mai sus pomenite, întărim și hotărâm aceștii pomenite Sfinte bisărici din Tomești cuprinderea statornică și nestrămutată de miluire, ca doi preoț(i) și unul diiacon sau dascăl, ci va ave(a) această bisărică, să fie apăraț(i) și scutiți de plata goștinii, a desătinii și a vădrăritului pe drepte bucatele lor, oi, stupi sau rămători și vinul din adevărate viile lor ce vor ave(a), nisupărându-să de cătră slujbaș(i) nici cu un fel de cerire de plată. Așijderea și pentru dajdea vlădicească și alte dări preoțăști, obicinuitu să fie în asămine(a) scutire și apărare, nesupărându-să întru nimică și cât de puțin, spre a fi purure(a) rugători pentru odihna și sufletească mântuirea pristăviților domni și pentru neconțință fericită pomenirea numelui lor. Spre aceasta dar s-au dat acest al nostru domnescu hrisov întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, poftind și pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri carii din pronie cerească să vor orându întru ocârmuirea țarei aceștie, nu numai să nu strămute această milă, ce mai vârtos să o întărească și să o adaoage pentru a Domniilor Sale laude și în veci nesfârșită pomenire.

S-au scris la scaonul Domniei Mele, în orașul Eșii, întru a doa domnie a noastră la Moldavie, în anul al șaptele.

La let 1819 maiu 8.

Io Scarlat Alexandru Calimah voievod <m. p.>

Procit vel vist(iernic).

S-au trecut în condica vist(i)eriei de hrisoave.

Costandin Veisa pah(arnic) <m. p.>

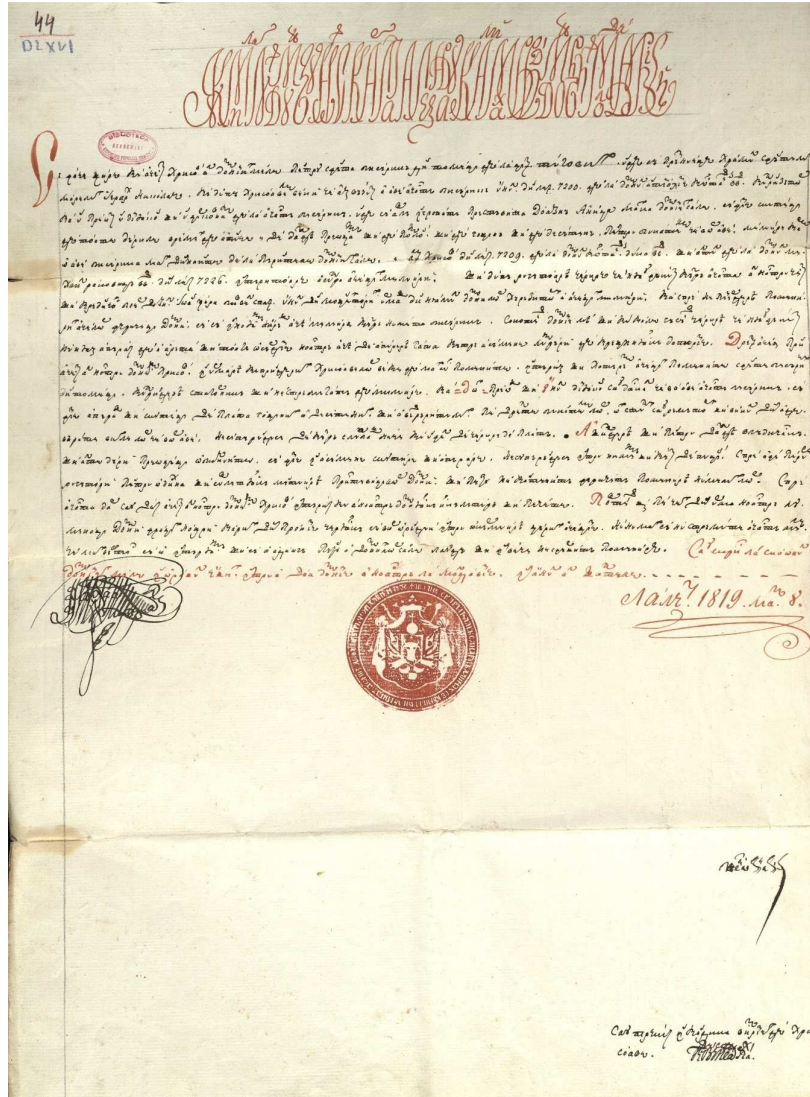

Fig. 1. Documente istorice, DLXVI / 44; original, 8 mai 1819, cu pecetea Țării Moldovei din prima domnie a lui Scarlat Alexandru Calimah, 1806, BAR.